2022-2030 METŲ PANEVĖŽIO REGIONO PLĖTROS PLANO

PAŽANGOS PRIEMONĖS Nr. LT025-06-01-10 „TVARESNĖS APLINKOS IR EFEKTYVAUS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMO SKATINIMAS“ PAGRINDIMO APRAŠAS

2026 m. lapkričio 11 d. Nr. PA-33

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

Regiono plėtros uždavinys (-iai)	Uždavinys Nr. LT025-06-01 „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą ir sumažinti aplinkos užterštumą“; Uždavinys Nr. LT025-06-02 „Padidinti rūšiuojamųjų atliekų apimtis“.

II SKYRIUS
SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

Įgyvendinant regiono plėtros plano pažangos priemonę Nr. LT025-06-01-10 „Tvaresnės aplinkos ir efektyvaus išteklių naudojimo skatinimas“ (toliau – Priemonė) bus sprendžiama 2022–2030 m. Panevėžio regiono plėtros plano (toliau – Planas) problema – netvari aplinka, kylanti iš šių giluminių priežasčių:

1. Neprisitaikymas prie klimato kaitos (žaliosios infrastruktūros trūkumas ir taršos židiniai).
2. Oro kokybė, kuri lemia blogesnę gyventojų sveikatą.
3. Žemas gyventojų sąmoningumas ir infrastruktūros trūkumas atliekų tvarkymo srityje.

Panevėžio regiono esamos situacijos bei problemų ir jų priežasčių analizė pateikiama Plano I skyriuje „Regiono plėtros plano teritorinė aprėptis ir regiono esamos situacijos analizė“. Įgyvendinant Plano Priemonę bus vykdomos regiono pažangos priemonių Nr. 02-001-06-08-02(RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“[1], Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“[2] bei Nr. 02-001-06-08-03(RE) „Sutvarkyti praeityje užterštas ir pažeistas teritorijas“[3] finansavimo gairėse nurodytos remiamos veiklos. Atsižvelgiant į Regiono

[1] Patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. lapkričio 3 d. įsakymu Nr. D1-361 „Dėl Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“ finansavimo gairių patvirtinimo“.

[2] Patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. D1-323 „Dėl regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gairių patvirtinimo“.

[3] Patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. D1-74 „Dėl Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-03 (RE) „Sutvarkyti praeityje užterštas ir pažeistas teritorijas“ finansavimo gairių patvirtinimo“.

pažangos priemonės Nr. 02-001-06-11-02(RE) „Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą“[4] finansavimo gairių reikalavimus, bei Panevėžio regiono savivaldybių finansines galimybes ir pasirengimą investuoti, šiuo metu yra planuojama giluminę priežastį „Oro kokybė, kuri lemia blogesnę gyventojų sveikatą“ šalinti ieškant kitų finansavimo šaltinių.

Priemonės tikslas – skatinti tvarų išteklių naudojimą ir gerinti aplinkos būklę. Tikslinės grupės, kurioms skirta Priemonė – gyventojai, be kita ko, gyvenantys urbanizuotose teritorijose ir (ar) gyvenantys šalia pažeistų ir užterštų teritorijų ir (ar) kenčiantys dėl oro taršos; savivaldybių administracijos, atliekų tvarkytojai (įmonės); aplinkos apsaugos institucijos.

Įgyvendinant Priemonės veiklas pagal Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gaires, bus tiesiogiai sprendžiamos šių tikslinių grupių problemos: gyventojai, savivaldybės, atliekų tvarkytojai (įmonės). Didinant gyventojų sąmoningumą, rūšiuojamųjų atliekų surinkimo kiekius ir mažinant regioniniame sąvartyne šalinamų atliekų kiekį, siekiama užtikrinti žmonių sveikatai palankią aplinką ir gamtai daromą neigiamą poveikį. Efektyvi atliekų tvarkymo sistema užtikrina tvarios aplinkos vystymąsi.

Pagal Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planą[5] ilgalaikis atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslas – mažinti susidarančių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą, racionalų atliekų medžiaginių ir energinių išteklių naudojimą, siekti mažiau naudoti gamtos, kitus išteklius, mažiau atliekų šalinti sąvartynuose, mažinti aplinkos taršą, aprūpinti pramonę vietinėmis žaliavomis. Tvari atliekų tvarkymo sistema ir visuomenės sąmoningumo didėjimas mažina išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekį aplinkos sektoriuje. 1990–2020 m. šiame sektoriuje išmetamų ŠESD sumažėjo 1,9 karto: nuo 1,522 kt CO_2 ekv. iki 823 kt CO_2 ekv. Tai sietina tiek su gyventojų skaičiaus mažėjimu, tiek su pokyčiais atliekų tvarkymo sistemoje ir plėtojama infrastruktūra.[6]

Detali esama atliekų prevencijos ir tvarkymo būklė regione pateikiama Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane[7]. Remiantis Panevėžio regiono komunalinių atliekų kiekio susidarymo prognoze 2021–2030 m., matyti, kad komunalinių atliekų sudėtis ir kiekis planavimo laikotarpiu kis nežymiai. Informacija apie prognozinę komunalinių atliekų sudėtį Panevėžio regione 2021–2030 m. pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. 2021– 2030 m. laikotarpyje susidarančių ir surenkamų per komunalinių atliekų tvarkymo sistemą komunalinių atliekų kiekiai bei jų prognozė pagal sudėtį, tonomis

[4] Patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. D1-272 „Dėl Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-11-02 (RE) „Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą“ finansavimo gairių patvirtinimo“.

[5] Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planas, patvirtintas 2002 m. balandžio 12 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 519 „Dėl Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“.

[6] Aplinkos apsaugos agentūros parengta „Apibendrinta Lietuvos aplinkos būklės ir jos pokyčių ataskaita“.

[7] Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas, patvirtintas Panevėžio regiono plėtros tarybos 2023 m. balandžio 4 d. sprendimu Nr. TS-3 „Dėl Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“.

Komunalinių atliekų frakcija	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	2 055	2 044	2 034	2 023	2 013	2 002	1 992	1 982	1 972	1 962
Žaliosios atliekos	4 960	4 934	4 909	4 883	4 858	4 833	4 808	4 784	4 759	4 734
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	654	651	647	644	641	637	634	631	628	624
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	24 381	24 255	24 130	24 006	23 882	23 759	23 637	23 515	23 394	23 273
Tekstilės atliekos	7 489	7 451	7 412	7 374	7 336	7 298	7 261	7 223	7 186	7 149
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	3 880	3 861	3 841	3 821	3 801	3 782	3 762	3 743	3 723	3 704
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	4 658	4 634	4 611	4 587	4 563	4 540	4 516	4 493	4 470	4 447
PET pakuočių atliekos	244	243	241	240	239	238	236	235	234	233
Kombinuotų pakuočių atliekos	547	544	541	539	536	533	530	528	525	522
Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	1 031	1 026	1 021	1 015	1 010	1 005	1 000	994	989	984
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	3 749	3 730	3 711	3 692	3 673	3 654	3 635	3 616	3 598	3 579
Kitos ir inertinės atliekos	20 051	19 948	19 845	19 743	19 641	19 540	19 439	19 339	19 240	19 141
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	116	116	115	115	114	113	113	112	112	111
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	17	17	16	16	16	16	16	16	16	16
Kitos pavojingosios atliekos	81	81	80	80	80	79	79	78	78	78

Šaltinis: Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

Prognozuojama, kad per savivaldybių organizuojamas komunalinių atliekų tvarkymo sistemas surenkamų atliekų kiekiai kasmet po truputį mažės. Šis mažėjimas prognozuojamas dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo. Tačiau vertinama, kad dėl didesnio dėmesio bei skatinimo augs biologinių atliekų namudinis kompostavimas, bus sukurta jo apskaitos sistema, kasmet šiek tiek augs ir vienkartinių užstatinių pakuočių surinkimas per užstato sistemos administratoriaus sistemą. Todėl tikslinės grupės ir jų poreikiai šios pažangos priemonės įgyvendinimo ir 5 metų po pažangos priemonės įgyvendinimo pabaigos laikotarpiu, nesikeis.

Panevėžio regione perdirbtų/panaudotų pakartotinai komunalinių atliekų dalis – vienas iš prastesnių rodiklių šalyje, siekia 51,12 proc., o pašalintų komunalinių atliekų 25,84 proc. – vienas prasčiausių rodiklių lyginant su kitais regionais 2021 metų duomenimis. Netolygumai tarp regiono

savivaldybių pakankamai ryškūs: perdirbtų/panaudotų pakartotinai komunalinių atliekų dalis skiriasi virš 18 proc., o pašalintų komunalinių atliekų dalis virš 38 proc. (2 lentelė)[8].

2 lentelė. Komunalinių atliekų naudojimas/šalinimas

Savivaldybė	Surinkta komunalinių atliekų, t	Perdirbta/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų, %	Pašalinta komunalinių atliekų, t	Pašalinta komunalinių atliekų, %
Biržų r. sav.	6 014,006	55,10	1 085,540	18,05
Kupiškio r. sav.	5 053,025	52,59	1 273,690	25,21
Panevėžio m. sav.	39 650,623	51,96	10 897,390	27,48
Panevėžio r. sav.	8 913,821	44,88	2 607,100	29,25
Pasvalio r. sav.	5 826,129	48,88	1 460,611	25,07
Rokiškio r. sav.	8 458,514	51,59	1 774,175	20,98
Iš viso regione:	**73 916,118**	**51,12**	**19 098,506**	**25,84**

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Atsižvelgiant į savivaldybių poreikį, regione planuojama investuoti į:

– konteinerių aikštelių įrengimą ir (arba) rekonstrukciją (išplėtimas) komunalinėms biologinėms atliekoms surinkti ir šių atliekų surinkimo priemonių įsigijimą: numatoma Panevėžio mieste prie esamų požeminių konteinerių aikštelių įrengti po papildomą maisto atliekų surinkimo talpą; Pasvalio r. savivaldybėje įrengti ir (arba) rekonstruoti 3 konteinerių aikšteles kapinėse įsigyjant 3 konteinerius žaliosioms atliekoms;

– komunalinių biologinių (maisto (virtuvės) atliekoms surinkti skirtų konteinerių įsigijimą individualioms valdoms: planuojama Kupiškio r. savivaldybėje įsigyti ir išdalinti individualių konteinerių maisto atliekoms;

– didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimą, atliekoms priimti ir laikinai laikyti skirtų įrenginių, įrangos, atliekų surinkimo konteinerių įsigijimą: planuojama įrengti 4 DGASA Panevėžio regione (Panevėžio m. kartu su Panevėžio r. savivaldybe Senamiesčio g. Panevėžyje; Saločių sen., Pasvalio r. savivaldybėje; Subačiaus m., Kupiškio r. savivaldybėje; Obelių m., Rokiškio r. savivaldybėje);

– atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo infrastruktūros sukūrimą: numatoma įrengti 4 dalijimosi stoteles planuojamose keturiose naujose DGASA;

– regiono savivaldybių gyventojų informavimą skatinant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą: planuojama įgyvendinti viešinimo kompanijas Panevėžio regiono gyventojams skatinant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą. Viešinimą planuojama vykdyti 6 savivaldybėse: Pasvalio r., Biržų r., ir Rokiškio r., Kupiškio r., Panevėžio r. ir Panevėžio m.

Įgyvendinant priemonės veiklą bus prisidedama Regionų plėtros programoje[9] (toliau – RPP) nustatyto poveikio rodiklių pasiekimo:

– Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis (proc.) – planuojama, kad 2030 m. regione rodiklis sieks 5 proc. (2020 m. rodiklio reikšmė Panevėžio regione – 33 proc.);

[8] Apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse **2021 metais**.
[9] Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 „Dėl 2022–2030 metų Regionų plėtros programos patvirtinimo“.

– Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis (proc.) – planuojama, kad 2030 m. regione rodiklis sieks 60 proc. (2020 m. rodiklio reikšmė Panevėžio regione – 55 proc.).

Panevėžio regione 2014–2020 m. buvo investuojama pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.2.1-APVA-R-008 priemonę „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“, kurios tikslas buvo sukurti ar plėtoti komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir (ar) paruošimo naudoti pakartotinai ir (ar) apdorojimo infrastruktūrą, informuoti visuomenę atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais. Atsižvelgiant į esamą situaciją ir NPP plane užsibrėžtiems strateginiams tikslams ir pažangos 1.4 uždaviniui „Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos“, kurio vienas rodiklių – iki 2025 m. padidinti antrinių žaliavų panaudojimo (žiediškumo) lygį, kad jis būtų ne mažesnis nei ES vidurkis, pasiekti, valstybines atliekų prevencijos ir tvarkymo užduotis savivaldybėms, tikslinga ir toliau investuoti į atliekų rūšiuojamojo surinkimo plėtrą, prioritetą teikiant tekstilės, maisto ir pavojingoms atliekoms, plėtoti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklą, taip pat atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo vietų (stotelių) tinklą arčiau atliekų susidarymo vietų. Taip pat numatoma regioniniu lygmeniu organizuoti įvairias viešinimo kampanijas, siekiant skatinti namų ūkius rūšiuoti.

Įgyvendinant Priemonės veiklas pagal Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-11-02 (RE) „Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą“ finansavimo gaires, būtų tiesiogiai sprendžiamos tikslinės grupės – gyventojai, kenčiantys dėl oro taršos, problemos. Atsižvelgiant į šių gairių 2.3 punkte pateiktą rekomendaciją projektus įgyvendinti miestuose, turinčiuose 10 tūkst. ar daugiau gyventojų ir vadovaujantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis[10], Panevėžio regione yra trys miestai, kuriuose 2023 m. gyveno daugiau nei 10 tūkst. gyventojų: Panevėžys (87 395 gyv.), Rokiškis (13 008 gyv.) ir Biržai (11 197 gyv.). Panevėžys – regiono centras, į aplinkos orą išmetantis daugiausia teršalų, todėl tiesiogiai su sprendžiama problema susiję visi Panevėžio miesto gyventojai, tačiau netiesiogiai susiję yra viso Panevėžio regiono gyventojai, kadangi oro kokybę veikia ir tolimųjų oro teršalų pernašos, kai teršalai keliauja iš kitų šalių ar net žemynų, oro masėms nėra savivaldybių ar valstybių ribų.

Remiantis Panevėžio miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro pateiktais duomenimis[11], Panevėžio miestas pirmauja Lietuvoje dėl į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių į aplinkos orą išmestų teršalų kiekio. 2022 metais šis rodiklis išaugo iki 35 619 t tenkančio 1 kv.km. Lyginant penkerių metų laikotarpį (2018-2022 m.) ir didžiuosius Lietuvos miestus matome, kad Panevėžio miestas pirmauja su į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekiu, tenkančiu 1 kv. km (1 pav.).

[10] https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e3463ef2-cf9d-45a7-934e-f80229a9c6d3#/
[11] https://www.panevezysvsb.lt/uploads/Oro%20tar%C5%A1os%20statistika.pdf

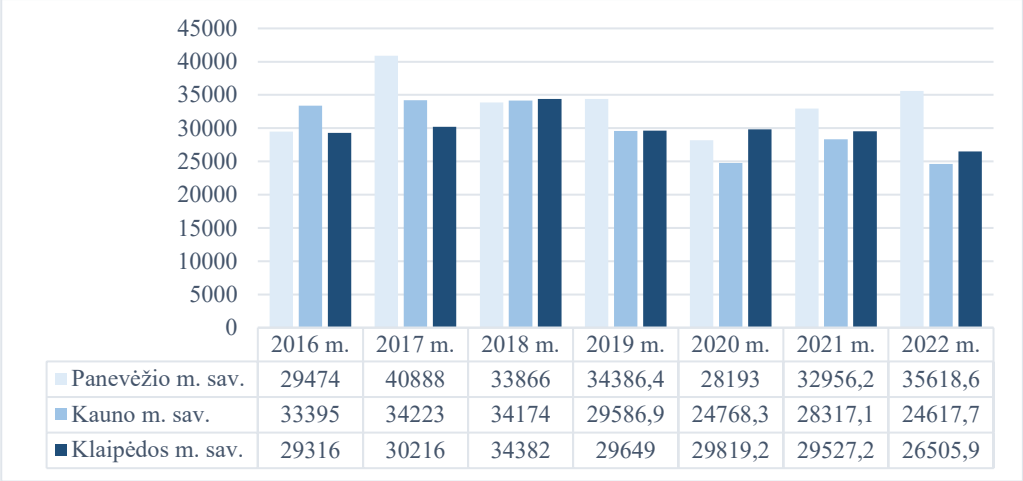

	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Panevėžio m. sav.	29474	40888	33866	34386,4	28193	32956,2	35618,6
Kauno m. sav.	33395	34223	34174	29586,9	24768,3	28317,1	24617,7
Klaipėdos m. sav.	29316	30216	34382	29649	29819,2	29527,2	26505,9

1 pav. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km. 2016-2022 m. (didžiausia tarša). Šaltinis: Higienos institutas

Oro kokybė labai priklauso nuo į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekio, šaltinio artumo ir aukščio, kuriame teršalai išmetami, meteorologinių ir geografinių sąlygų. Oro tarša yra viena iš didžiausią neigiamą poveikį žmogaus organizmui ir ekosistemoms turinčių aplinkos veiksnių. Oro tarša yra pagrindinė ankstyvų mirčių ir ligų priežastis. Širdies ligos ir insultas yra dažniausios ankstyvos mirties dėl oro taršos priežastys, po jų seka plaučių ligos ir plaučių vėžys. Dažniausiai viršijantys nustatytas ribines vertes teršalai (kietosios dalelės $KD_{2,5}$, azoto dioksidas, ozonas) turi ir didžiausią poveikį žmonių sveikatai[12]. Didžiausias pavojus kyla žmonėms miestų teritorijose. Nacionalinio visuomenės centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) atliktame poveikio visuomenės sveikatai vertinime nustatyta, jog priešlaikinį mirtingumą lemiančios oro taršos kietosiomis dalelėmis ($KD_{2,5}$) mažėjimo tendencija, palyginus su 2015–2017 m., matoma visuose miestuose, išskyrus Šiaulius, Panevėžį ir Jonavą[13]. Vertinant Valstybės duomenų agentūros duomenis dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo Panevėžio mieste[14] ir NVSC pateiktus duomenis dėl kietųjų dalelių $KD_{2,5}$ kiekio, galima daryti išvadą, kad oro tarša kietosiomis dalelėmis $KD_{2,5}$ nuo gyventojų skaičiaus mažai priklausoma (2 pav.).

[12] https://aaa.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/10/auG_gXnaYOE.pdf
[13] https://nvsc.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/3/snH1NepBghA.pdf
[14] https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/

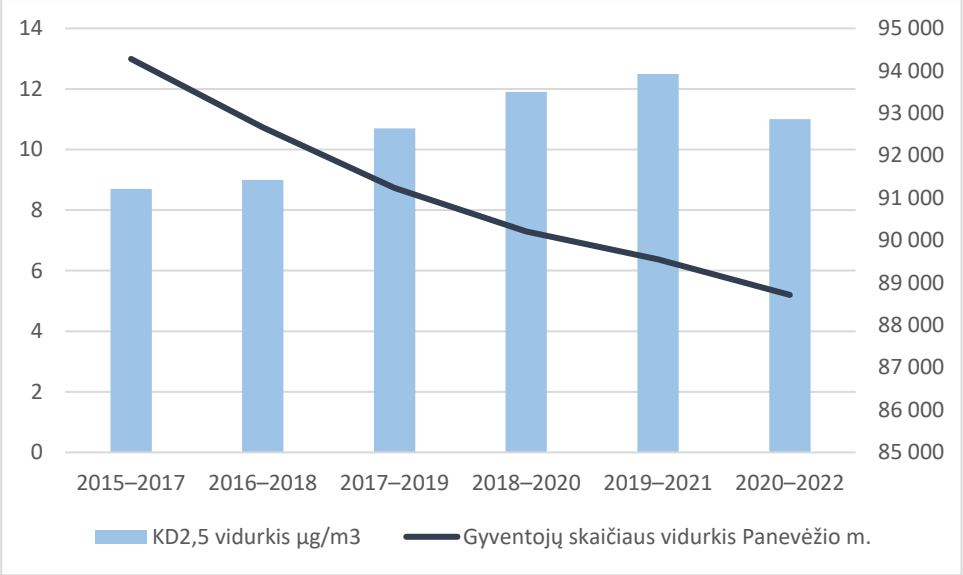

2 pav. Trijų metų periodų aplinkos oro užterštumo KD2,5 vidurkiai µg/m3 ir gyventojų skaičius Panevėžio mieste. Šaltinis: NVSC ir Valstybės duomenų agentūra

Aplinkos apsaugos agentūros parengtoje Apibendrintoje Lietuvos aplinkos būklės ir jos pokyčių ataskaitoje[15] pateikiami didžiausi į aplinkos orą išmestų teršalų šaltiniai 2020 m. (3 pav.). Kietųjų dalelių $KD_{2,5}$ didžiausi taršos šaltiniai yra kuro deginimas namų ūkiuose, statyba ir pramonė bei transportas.

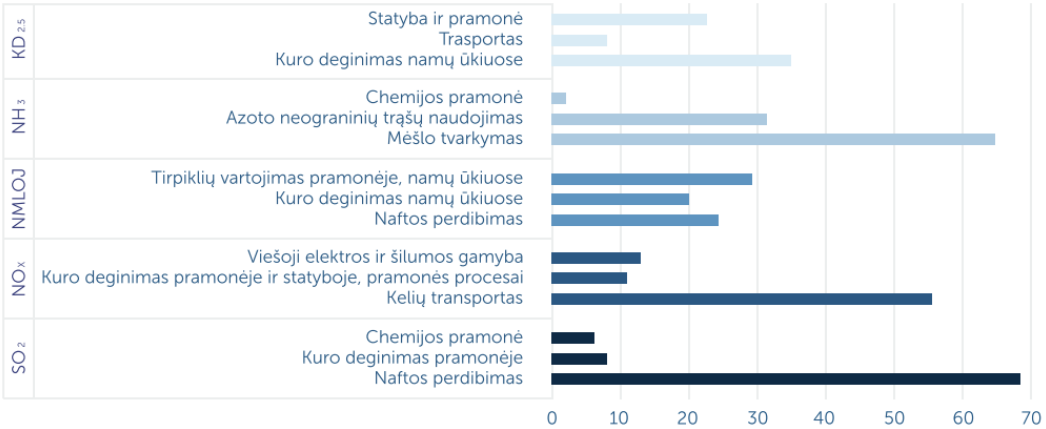

3 pav. didžiausi į aplinkos orą išmestų teršalų šaltiniai 2020 m. Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Valstybės duomenų agentūros duomenimis gyventojų skaičius Panevėžio mieste mažėjo, tačiau asmeninių namų ūkių skaičius kito neženkliai: 2001 m. – 48 858 vnt., 2011 m. – 44 015 vnt., 2021 m. – 40 828 vnt., o individualių lengvųjų automobilių skaičius kiekvienais metais kilo (4 pav.).

[15] https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/leidinys%20ataskaita_SPAUDA11(1).pdf

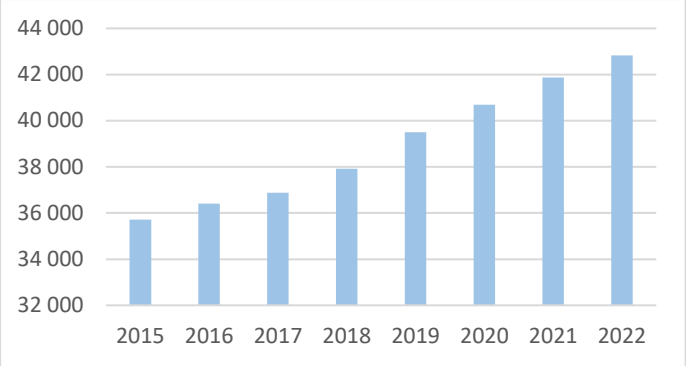

4 pav. Individualių lengvųjų automobilių skaičius Panevėžio m. sav. metų pabaigoje, vnt.
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Valstybės duomenų agentūros duomenimis paskutiniuosius penkis metus Panevėžio apskrityje veikiančių ūkio subjektų metų pradžioje skaičius stabiliai didėjo (3 lentelė).

3 lentelė. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje Panevėžio apskrityje, vnt.

	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	6 485	6 523	6 680	7 057	7 673
Tarp jų:					
Apdirbamoji gamyba	597	594	610	653	714
Statyba	431	433	458	503	633

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis galima teigti, kad tikslinės grupės ir jų poreikiai, atsižvelgiant į demografines tendencijas, vis didėjantį individualių lengvųjų automobilių skaičių bei augančią pramonę, šios pažangos priemonės įgyvendinimo ir 5 metų po pažangos priemonės įgyvendinimo pabaigos laikotarpiu, nesikeis.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 6 straipsniu aplinkos monitoringo subjektai be kita ko yra valstybės ir savivaldybių institucijos. Valstybiniu lygmeniu oro monitoringą vykdo Aplinkos apsaugos agentūra. Nuolatiniai oro kokybės tyrimai Panevėžio mieste vykdomi vienoje valstybinio oro monitoringo stotyje, esančioje centrinėje miesto dalyje, Sirupio gatvėje. Stotis įrengta gyvenamajame rajone esančioje rekreacinėje teritorijoje, atokiau nuo gatvių ir kitų taršos šaltinių. Stoties fiksuojama aplinkos oro tarša atspindi miesto foninę aplinkos oro taršą Panevėžyje šiems teršalams: KD_{10}, CO, NO_2, O_3. Vadovaujantis 8 straipsnio nuostatomis savivaldybių aplinkos monitoringas vykdomas pagal savivaldybės aplinkos monitoringo programą, kurią rengia savivaldybės vykdomoji institucija. Panevėžio miesto savivaldybės aplinkos monitoringo programa 2021–2026 metams, patvirtinta Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimu Nr. 1-350[16]. 2021–2026 m. laikotarpiu aplinkos oro monitoringą Panevėžio miesto teritorijoje numatoma vykdyti 4 vietose. Monitoringo vietos buvo parenkamos siekiant įvertinti transporto srautų ir pramonės įmonių ūkinės veiklos poveikį gyvenamajai aplinkai. Oro tyrimų vietos pažymėtos schemoje (5 pav.)

[16] https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3f933380308411eb932eb1ed7f923910

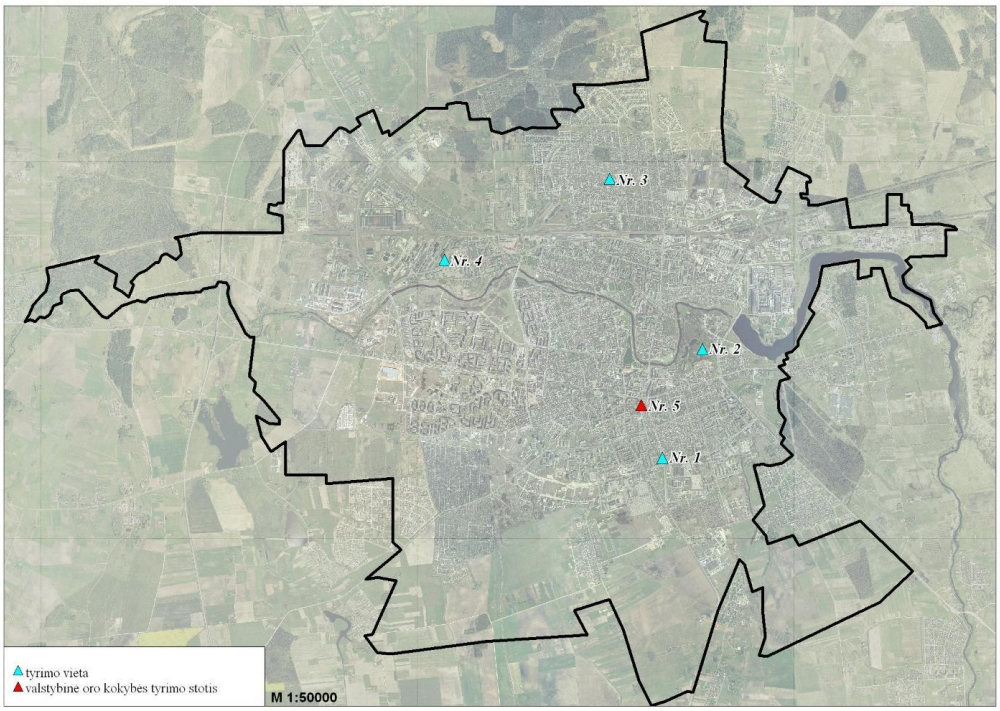

5 pav. Oro užterštumo tyrimo vietų išsidėstymo schema Panevėžyje.
Šaltinis: Panevėžio miesto savivaldybės aplinkos monitoringo programa 2021–2026 metams.

Oro kokybės tyrimų duomenys naudojami vertinti bei prognozuoti vykstančius savaiminius ir antropogeninio poveikio sąlygotus pokyčius, aplinkos kitimo tendencijas ir galimas pasekmes miesto gyventojų sveikatai. Gauti oro užterštumo tyrimų rezultatai panaudojami planuojant ir įgyvendinant mieste oro taršos mažinimo priemones, sudarant ir vykdant visuomenės sveikatos stebėsenos programas, teritorijų ir ūkio plėtrai planuoti, mokslo ir kitoms reikmėms.

Esant galimybei, oro monitoringo vietų skaičius bus papildytas oro kokybę tiriant Molainių mikrorajone (gyvenamasis nuosavų namų rajonas) ir Smėlynės gatvėje (arterinė, viena iš intensyviausių miesto gatvių), monitoringo vietas pasirenkant laisvai.

Įvertinus savivaldybių finansines galimybes ir pasirengimą investuoti, šiuo metu yra planuojama giluminę priežastį „Oro kokybė, kuri lemia blogesnę gyventojų sveikatą“ šalinti ieškant kitų finansavimo šaltinių.

Įgyvendinant Priemonės veiklas pagal Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“ finansavimo gaires, bus tiesiogiai sprendžiamos tikslinės grupės – gyventojai, gyvenantys urbanizuotose teritorijose, aplinkos apsaugos institucijos, savivaldybių administracijos – problemos. Įgyvendinant priemonę be kita ko bus tvarkomi parkai, kuriami ir atnaujinami želdiniai, įrengiami gamtiniai takai. Žaliosios infrastruktūros atnaujinimo bei plėtojimo nauda bus ne tik aplinkosauginė – gerinama oro kokybė (taip pat vandens, dirvožemio, reguliuojamas mikroklimatas), bet ir socialinė – geresnė gyventojų fizinė bei psichologinė sveikata, kuriamos sąlygos rekreacijai ir edukacijai bei gamtos pažinimui (taip pat naudos sveikatai, estetinis vietos pojūtis). Miesto ekosistemos: parkai, sodai, žalieji stogai ir medžiais apaugusios alėjos, gali padėti išspręsti daugelį miesto iššūkių, tokių kaip oro tarša, triukšmas, ekstremalūs vasaros karščiai ar potvyniai. Jos taip pat suteikia poilsio, švietimo, kultūrinio

ir estetinio pasitenkinimo galimybes. Jos skatina fizinį aktyvumą ir laisvalaikį lauke ir netgi gali padėti išlaikyti socialinę struktūrą miesto rajonuose. Žmonės, gyvenantys rajonuose, kurių gatvės medžių tinklas yra didesnio tankumo ar kuriuose yra daugiau žaliųjų plotų, yra sveikesni (2016 m. MAES 4-oji ataskaita[17])[18]. Lietuvoje nustatyta, kad gyvenamosios vietos žalumos gausa daro teigiamą poveikį vaikų fizinei ir protinei raidai. Apie 2 kartus padidėja antsvorio ir nutukimo rizika ir 75% psichologinių problemų vaikams, gyvenantiems toliau kaip 300 m iki miesto parko ir mažesnės žalumos gausos zonoje (Andrušaitytė ir Gražulevičienė, 2018).[19]

Remiantis 2022–2030 metų Regionų plėtros programos[20] duomenimis blogiausias santykis tarp nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros buvo Vilniaus (7/3), Tauragės (7/3), Telšių (6/4) ir Panevėžio (6/4) regionuose, o geriausias – Utenos regione (4/6), tai rodo, kad želdynų yra nepakankamai arba jie yra fragmentuoti. Atsiranda pavojus dėl didesnio nelaidžių dangų kiekio, pvz. užliejimai, atsirandantys dėl krituliams nelaidžių dangų, karščio salų formavimas ir blogėjanti gyvenimo kokybė. Lietuvos Respublikos nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis, žemės fondo iki 2024 m. sausio 1 d. Panevėžio apskrityje užstatyta teritorija sudarė 3,16 proc. bendro ploto. Medžių ir krūmų želdiniai Panevėžio apskrityje sudarė 2,65 proc. bendro ploto, tuo tarpu Utenos apskrityje – 5,91 proc., Vilniaus apskrityje – 5,05 proc., Alytaus apskrityje – 3,83 proc. Analizuojant situaciją Panevėžio regiono miestuose, didžiausias užstatytas plotas lyginant su bendru plotu yra Kupiškyje – 50,11 proc., Panevėžyje – 49,07 proc., Rokiškyje – 48,36 proc., Pasvalyje – 47,56 proc., kiek mažiau Biržuose – 36,07 proc. Kitos žemės, kurią sudaro medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista ir nenaudojama žemė, daugiausia yra Biržuose – 11,61 proc., Rokiškyje – 10,76 proc., Panevėžyje – 10,35 proc., kiek mažiau Kupiškyje – 9,63 proc. ir Pasvalyje – 7,37 proc.

Nors dažnai akcentuojama, jog Lietuvos miestai pagal užstatytos aplinkos ir žaliųjų plotų santykį yra itin žali tiek Europos, tiek pasaulio kontekste, gerai sutvarkytų, gyventojams pritaikytų želdynų yra sąlyginai mažai. Želdynai Lietuvos urbanizuotose teritorijose yra fragmentuoti, jiems nėra keliami kokybės reikalavimai, nėra atsižvelgiama į jų potencialą teikti platesnį spektrą ekosisteminių paslaugų, tame tarpe ir prisidėti prie klimato kaitos poveikio švelninimo.[21]

Biržų miesto bendrojo plano sprendiniuose[22] nurodyta, kad miesto erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį. Pagrindinė sprendiniuose numatyta vidinės miesto struktūros tobulinimo kryptis yra esamų kvartalų renovacija ir neefektyviai panaudotų teritorijų modernizavimas bei konversija, siekiant gyvenamųjų, darbo, poilsio vietų darnos. Biržų miesto teritorijos dalis, kuriai planuojama rengti žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapį yra miesto centrinėje dalyje, kurioje istoriškai susiformavęs intensyvus užstatymas, gausu vandeniui nelaidžių dangų (gatvės, kiemų aikštelės, pėsčiųjų takai ir pan.). Taip pat teritorijoje driekiasi Širvėnos ežero, Apaščios ir Agluonos upių pakrančių žaliosios jungtys. Planuojamoje teritorijoje daliai atskirųjų želdynų nesuformuoti žemės sklypai, želdiniai neinventorizuoti, neįvertinta jų būklė, želdinių masyvuose neidentifikuotos galimai esančios

[17] https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law_en
[18] Santrauka_ES gairės EP integravimui į sprendimų priėmimą LT_FINAL.pdf (lrv.lt)
[19] https://data.kurklt.lt/wp-content/uploads/2023/04/201230_ESAMOS-SITUACIJOS-ANALIZE.pdf
[20] 713 Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo (e-tar.lt)
[21] ŽALUMO INDEKSAS_APŽVALGA_2022.pdf (lrv.lt)
[22] https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/360555d0036f11e4a721d671355b1e64

invazinės rūšys. Želdinių būklė šioje teritorijoje vertinama tik epizodiškai (vertinami pavieniai želdiniai).

Rokiškio miesto teritorijos bendrojo plano sprendiniuose[23] nurodyta, kad želdynų teritorijų esamose užstatytose teritorijose – gyvenamuosiuose rajonuose trūksta. Teritorijose, kurios sudaro miesto gamtinį karkasą, turėtų būti gausinami želdynai, didinant šios aplinkos ekologinį ir rekreacinį pilnavertiškumą. Esant nepatraukliai sovietmečio daugiabučių architektūrai, automobiliais pergrūstiems kiemams ir nesutvarkytų žaliųjų zonų trūkumui, savivaldybei atsiranda būtinybė užtikrinti, palaikyti ir stiprinti ekologines, estetines, kultūrines ir ergonomines (patogumo) kraštovaizdžio funkcijas urbanizuotose teritorijoje bei žaliųjų erdvių pasiekiamumo ir prieinamumo urbanizuotoje aplinkoje gerinimą, atkurti gamtiniam karkasui, želdynų sistemai priskirtų teritorijų natūralumą mažinant jose vandeniui nelaidžių dangų kiekį, didinant kraštovaizdžio funkcijų (pavėsio teikimą, vėjo slopinimą) įvairovę.

Panevėžio miesto teritorijos bendrojo plano sprendiniuose[24] nurodyta, kad mieste želdynai užima didelius plotus, tačiau jų paplitimas yra skirtingas. Tankiai gyvenamose miesto teritorijose želdinių trūksta. Panevėžio miestas išsiskiria žaliu charakteriu, Panevėžio miesto savivaldybės duomenimis mieste esančių atskirų želdynų plotas tenkantis vienam gyventojui – ~36 kv. m^2, tris kartus viršija nustatytą minimalų viešųjų atskirųjų želdynų plotą tenkantį vienam gyventojui – 12 m2. Panevėžyje didžiausius želdynų sistemos plotus užima gerai pasiekiamose miesto vietose išsidėstę centriniai miesto želdynai, o vietinių želdynų trūksta. Vertingiausios Panevėžio kraštovaizdžio panoramos yra Nevėžio upė ir jos slėnis bei centrinės miesto dalies su senamiesčio teritorijomis. Tačiau intensyvaus užstatymo zonose mieste – daugiabučių gyvenamuosiuose kvartaluose nėra užtikrinamas 1 km spindulio atskirųjų želdynų pasiekiamumas. Šiose teritorijose trūksta vietinių želdynų, žaliųjų zonų. Mieste esančios gamtinio karkaso teritorijos turi silpną, pažeistą ir stipriai pažeistą geopotencialą. Mieste yra vienintelė saugoma gamtinio pobūdžio teritorija – Panevėžio rajono savivaldybės įsteigtas Sanžilės kraštovaizdžio draustinis.

Priemonės veiklos apima ir yra nukreiptos į žalinimo planų (miestuose, kuriuose yra daugiau kaip 20.000 gyventojų) ir žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapių (miestams, miesteliams ar kitoms urbanizuotoms vietovėms) parengimą ir juose numatytų sprendinių, susijusių su žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotose teritorijose, įgyvendinimą – kokybiškų ir daugiafunkcių viešųjų žaliųjų erdvių, želdynų, kt. žaliosios infrastruktūros elementų kūrimą, paverčiant šias teritorijas žaliosiomis jungtimis, rekreacijos zonomis, oro taršos mažinimo elementais, ekonominę ir socialinę naudą teikiančiais objektais. Įvertinus esamą situaciją urbanizuotose miestų teritorijose bei didėjantį visuomenės sąmoningumą ir valstybės bei Europos Sąjungos vykdomą Žaliojo kurso politiką, matoma, kad poreikis stiprinti gamtos, biologinės įvairovės ir žaliosios infrastruktūros apsaugą ir išsaugojimą išliks aktualus tiek priemonės įgyvendinimo metu, tiek 5 metus po pažangos priemonės įgyvendinimo pabaigos.

Įgyvendinant Priemonės veiklas pagal Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“ finansavimo gaires (parengus Žalinimo planus ir (ar) žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapius ir įgyvendinus juose numatytas priemones (ar dalį priemonių), susijusias su žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotose teritorijose), bus

[23] https://rokiskis.lt/wp-content/uploads/2019/04/Rokiskio-m-BP-pdf.zip
[24] https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5f027760fb8611ed9978886e85107ab2

prisidedama prie RPP nustatyto poveikio rodiklio „Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1 500 gyv./km2 ir didesnio tankumo teritorijoje“ siekimo.

Panašių priemonių ir veiklų anksčiau nebuvo įgyvendinta.

Įgyvendinant Priemonės veiklas pagal Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-03 (RE) „Sutvarkyti praeityje užterštas ir pažeistas teritorijas“ finansavimo gaires, bus tiesiogiai sprendžiamos tikslinės grupės – gyventojai, gyvenantys šalia pažeistų ir užterštų teritorijų, problemos. Netiesioginę naudą pajustų vietos bendruomenė, nes sutvarkytos teritorijos bus pritaikomos visuomenės reikmėms – rekultivuota žemė bus naudojama želdynams ir želdiniams sodinti, socialiniams būstams ir (ar) kitai socialinei, visuomeninei, ūkinei, ekonominei, kultūrinei, sporto ar bendruomeninei veiklai. Vertinant demografines tendencijas regione šios pažangos priemonės įgyvendinimo ir 5 metų po pažangos priemonės įgyvendinimo pabaigos laikotarpiu, tikėtina, kad tikslinės grupės dydis kis neženkliai, o poreikiai išliks aktualūs. Detalesnė demografinės padėties Panevėžio regione analizė pateikta regiono plėtros plano dalyje „Panevėžio regiono esamos situacijos analizė“.

Remiantis Lietuvos geologijos tarnybos, Valstybės duomenų agentūros gyventojų surašymo duomenimis 2021 m. Panevėžio regione potencialių taršos židinių tankumas (vnt./km^2) 300 gyv./km^2 ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) buvo didesnis nei šalyje (atitinkamai 0,71 vnt./km^2 ir 0,64 vnt./km^2), aukštesnė potencialių taršos židinių koncentracija buvo Vilniaus regione (0,81 vnt./km^2) ir Utenos regione (0,75 vnt./km^2). Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis, 2022 m. Lietuvoje buvo daugiau kaip 13 tūkst. potencialių taršos šaltinių, o Panevėžio regione - daugiau kaip 1,7 tūkst. Daugiausia potencialių taršos židinių buvo Rokiškio r. sav., Biržų r. sav. ir Pasvalio r. sav. Didžiausią pavojų kelia apleisti, nebenaudojami, veiklos nebevykdantys objektai, kurių Panevėžio regione buvo daugiau kaip 0,5 tūkst.

Valstybinės geologijos tarnybos informacinės sistemos duomenimis[25] 2024 m. pradžioje Panevėžio regione buvo registruoti 1 709 potencialių taršos židinių objektai, iš kurių 889 židiniai, kuriuose neveikiantys ir sugriauti objektai. Daugiausia potencialių taršos židinių: Rokiškio r. (399), Biržų r. (338) ir Pasvalio r. (335) savivaldybėse. Potencialių taršos židinių, keliančių ypatingai didelį pavojų aplinkai daugiausia yra: Rokiškio r. (35), Biržų r. (34), Kupiškio r. (27), Pasvalio r. (24), Panevėžio m. (16) ir Panevėžio r. (13) savivaldybėse.

Įvertinus priemonei nustatytas išankstines sąlygas (projektai įgyvendinami urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis didesnis kaip 150 gyv./km^2 ir aplinkinėje teritorijoje (iki 5 km); rekultivuota žemė naudojama želdynų ir želdinių įrengimui, socialiniams būstams, ūkinei, kultūrinei, sporto ar bendruomeninei veiklai), savivaldybių finansines galimybes ir pasirengimą investuoti, šiuo metu yra planuojama giluminę priežastį „Neprisitaikymas prie klimato kaitos (žaliosios infrastruktūros trūkumas ir taršos židiniai)“ šalinti ieškant kitų finansavimo šaltinių.

[25] https://www.lgt.lt/epaslaugos/elpaslauga.xhtml

III SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Priemonės veiklų, įgyvendinamų pagal regiono pažangos priemonę Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“, įgyvendinimo teritorija yra funkcinės zonos teritorija, kuri apima 6 regiono savivaldybes:

1. Biržų rajono;
2. Kupiškio rajono;
3. Panevėžio miesto;
4. Panevėžio rajono;
5. Pasvalio rajono;
6. Rokiškio rajono.

Priemonės veiklų, įgyvendinamų pagal regiono pažangos priemonę Nr. 02-001-06-08-02(RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“, įgyvendinimo teritorija – Biržų rajono, Panevėžio miesto ir Rokiškio rajono savivaldybės.

IV SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Įgyvendinant Priemonės veiklas, pagal regiono pažangos priemonę Nr. 02-001-06-10-01(RE) „**Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą**“, bus sprendžiama 2022–2030 m. Panevėžio regiono plėtros plano problemos „Netvari aplinka“ viena iš giluminių priežasčių „Žemas gyventojų sąmoningumas ir infrastruktūros trūkumas atliekų tvarkymo srityje“. Priemonės veikla – rūšiuojamojo atliekų surinkimo skatinimas, kurios įgyvendinimui numatoma:

– Panevėžio mieste prie esamų požeminių konteinerių aikštelių įrengti po papildomą maisto atliekų surinkimo talpą. Pasvalio r. savivaldybėje įrengti ir (arba) rekonstruoti 3 konteinerių aikštelės kapinėse įsigyjant 3 konteinerius žaliosioms atliekoms.

– Kupiškio r. savivaldybėje planuojama įsigyti ir išdalinti individualių konteinerių maisto atliekoms.

– Įrengti 4 DGASA Panevėžio regione:

- Panevėžio m. kartu su Panevėžio r. savivaldybe Senamiesčio g. Panevėžyje;
- Saločių sen., Pasvalio r. savivaldybėje;
- Subačiaus m., Kupiškio r. savivaldybėje;
- Obelių m., Rokiškio r. savivaldybėje.

– Įrengti 4 dalijimosi stoteles planuojamose keturiose naujose DGASA.

– Įgyvendinti viešinimo kompanijas Panevėžio regiono gyventojams skatinant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą. Viešinimą planuojama vykdyti 6 savivaldybėse: Pasvalio r., Biržų r., ir Rokiškio r., Kupiškio r., Panevėžio r. ir Panevėžio m.

Galimi pareiškėjai ir (ar) partneriai yra savivaldybių administracijos arba regioninis atliekų tvarkymo centras. Pareiškėjai ir (ar) partneriai pasirinkti remiantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 31 p., kuriame nustatyta savarankiškoji savivaldybės funkcija

„komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas“ ir 55 str. 2 punktu, atliekų tvarkymo paslaugų teikimas pavestas viešiesiems atliekų tvarkytojams.

Įgyvendinant Priemonės veiklas, pagal regiono pažangos priemonę Nr. 02-001-06-08-02 (RE) **„Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“**, bus sprendžiama 2022–2030 m. Panevėžio regiono plėtros plano problemos „Netvari aplinka“ viena iš giluminių priežasčių „Neprisitaikymas prie klimato kaitos (žaliosios infrastruktūros trūkumas ir taršos židiniai). Priemonės veikla – žaliosios infrastruktūros urbanizuotoje aplinkoje plėtojimas, kurios įgyvendinimui numatoma:

– Parengti Biržų, Panevėžio ir Rokiškio miestų žalinimo planus ir (ar) žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapius.

– Žalinimo planuose ir (ar) žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose numatytų priemonių, susijusių su žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotose teritorijose, įgyvendinimas.

Remiantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 26 p., kuriame nustatyta savarankiškoji savivaldybės funkcija „kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių ir savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų tvarkymas ir apsauga, savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdynų ir želdinių apsauga, priežiūra ir tvarkymas, būklės stebėsena, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo organizavimas ir (ar) vykdymas, želdinių ir želdynų, neatsižvelgiant į žemės, kurioje jie yra, nuosavybės formą, inventorizavimas ir apskaita, atskirųjų želdynų žemės sklypų formavimo, šių sklypų kadastro duomenų nustatymo ir jų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą organizavimas“, galimi pareiškėjai ir (ar) partneriai yra savivaldybių administracijos.

Galimi pareiškėjai ir (ar) partneriai yra Lietuvos Respublikos savivaldybių administracijos ir viešieji juridiniai asmenys, kurie pagal panaudos arba nuomos sutartis arba patikėjimo teise valdo valstybės ar savivaldybės žemę. Galimų pareiškėjų ir (ar) partnerių pasirinkimą nulemia Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 28 p. nuostata, kurioje nurodoma savarankiškoji savivaldybės funkcija „aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga, aplinkos monitoringas“.

V SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Priemonės veiklų, įgyvendinamų pagal regiono pažangos priemones „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ ir „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“ projektai atrenkami planavimo būdu, vadovaujantis Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“, 135.2 papunkčio nuostatomis – projektais, įgyvendinamos Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytos funkcijos ir veiklos, kurie priskirtini valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms ar jų kontroliuojamiems juridiniams asmenims ir kuriais tiesiogiai prisidedama prie pažangos priemonės įgyvendinimo ir joje numatytų rezultatų pasiekimo.

Visais atvejais Priemonės veiklos, įgyvendinamos pagal regiono pažangos priemonę „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“, projektai turi atitikti regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“, „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje

aplinkoje“ projektai – regiono pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje finansavimo gairių reikalavimus.

VI SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

4 lentelė.

Eil. Nr.	Horizontalieji principai (toliau – HP)	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	Įgyvendinant Priemonės veiklų pagal regiono pažangos priemonę „**Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą**“ projektus nenumatyta veiksmų, kurie darytų neigiamą poveikį horizontalaus darnaus vystymosi principo, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo principą, įgyvendinimui. Vertinama, kad numatomos įgyvendinti veiklos mažindamos ŠESD emisiją reikšmingai prisidės prie klimato kaitos švelninimo. Planuojama tęsti komunalinių atliekų rūšiuojamojo atliekų surinkimo pajėgumų plėtrą, prioritetą skiriant tekstilės, maisto ir pavojingoms atliekoms, plėtoti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių, taip pat atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo vietų tinklą, priartinant prie atliekų susidarymo vietų. Numatoma atlikti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą arba atranką dėl poveikio aplinkai, kai tokios procedūros turi būti atliktos pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo reikalavimus. Įgyvendinamos veiklos neleis patekti į aplinką: • ŠESD, jei komunalinės atliekos būtų šalinamos sąvartynuose; • šiltnamio efektą sukeliančioms dujoms (daugiausia CO_2), jei komunalinės atliekos būtų deginamos. Kompostuojant išrūšiuotas atliekas, į aplinką patenka šiltnamio efektą sukeliančių dujų

		(daugiausia metano ir CO_2), bet padariniai ne tokie reikšmingi, palyginti su komunalinių atliekų šalinimu sąvartynuose. Įgyvendinant Priemonės veiklų pagal regiono pažangos priemonę „**Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje**“ projektus bus prisidedama prie Jungtinių Tautų darnaus vystymosi vienuoliktojo tikslo – pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs, siekiant sumažinti vienam gyventojui tenkantį neigiamą miestų poveikį aplinkai, suteikiant visuotinę galimybę naudotis saugiomis, įtraukiomis ir prieinamomis žaliomis ir viešomis erdvėmis – ir dvyliktojo tikslo – užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius siekiant darnaus gamtos išteklių valdymo ir veiksmingo jų naudojimo – įgyvendinimo.
2.	Inovatyvumo (kūrybingumo)	Įgyvendinant Priemonės veiklų pagal regiono pažangos priemones „**Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą**“ ir „**Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje**“ projektus nebus tiesiogiai prisidedama prie inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo.
3.	Lygių galimybių visiems	Įgyvendinant Priemonės veiklų pagal regiono pažangos priemones „**Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą**“ ir „**Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje**“ projektus bus prisidedama prie lygių galimybių visiems įgyvendinimo: visiems asmenims, nepaisant jų lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, pilietybės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, seksualinės orientacijos ar kitų bruožų, bus užtikrinamos vienodos teisės ir galimybės naudotis savivaldybėse sukurta atliekų tvarkymo sistema, žaliąja infrastruktūra ir rekreacijai pritaikytomis teritorijomis, įskaitant prieinamumo visiems reikalavimo užtikrinimo principą.

VII SKYRIUS
IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Priemonės veiklų, įgyvendinamų pagal regiono pažangos priemonę „**Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą**“, įgyvendinimu bus prisidedama prie 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje nurodytos regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ poveikio rodiklių pasiekimo:

1. Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis (proc.);
2. Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis (proc.).

Išankstinės sąlygos: Veiklų atitiktis patvirtintiems regioniniams ir (ar) savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planams, parengtiems Valstybiniam atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planui įgyvendinti.

Išankstinių sąlygų įgyvendinimą vertins administruojančioji institucija. Kartu su projekto įgyvendinimo planu administruojančiajai institucijai turi būti pateikta išankstinių sąlygų įgyvendinimą patvirtinanti informacija – patvirtintas regioninis ir (ar) savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planas, parengtas Valstybiniam atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planui įgyvendinti.

Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas patvirtintas Panevėžio regiono plėtros tarybos 2023 m. balandžio 4 d. sprendimu Nr. TS-3 „Dėl Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“[26].

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-300 „Dėl Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. patvirtinimo"[27].

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu Nr. TS-221 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano patvirtinimo“[28].

Panevėžio miesto savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas patvirtintas Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu Nr. 1-288 „Dėl Panevėžio miesto savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021−2027 metų plano patvirtinimo ir Savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimo Nr. 1-377 pripažinimo netekusiu galios“[29].

Panevėžio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas patvirtintas Panevėžio rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu Nr. T-225 „Dėl Panevėžio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano patvirtinimo“[30].

Pasvalio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas patvirtintas Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 27 d. sprendimu T1-262 „Dėl Pasvalio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plano patvirtinimo“[31].

---

[26] TS-30 Dėl 2022–2030 m. Panevėžio regiono plėtros plano patvirtinimo (e-tar.lt)
[27] T-300 Dėl Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano patvirtinimo (e-tar.lt)
[28] TS-221 Dėl Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano patvirtinimo (lrs.lt)
[29] 1-288 Dėl Panevėžio miesto savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021−2027 metų plano patvirtini... (e-tar.lt)
[30] T-225 Dėl Panevėžio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano patvirtinimo (e-tar.lt)
[31] T1-262 Dėl Pasvalio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plano patvirtinimo (e-tar.lt)

Rokiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas patvirtintas Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu TS-258 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“[32].

Priemonės veiklų, įgyvendinamų pagal regiono pažangos priemonę **„Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“** įgyvendinimu bus prisidedama prie 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje nurodytos regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“ poveikio rodiklio „Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu“ pasiekimo.

Išankstinės sąlygos:

1. Miestams, turintiems daugiau kaip 20 000 gyventojų, parengti ir patvirtinti žalinimo planai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žalinimo planams rengti. Kitoms urbanizuotoms vietovėms parengti ir patvirtinti žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiams sudaryti.

2. Projektai įgyvendinami urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis yra 1500 gyventojų/km2 arba didesnis ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5 (t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos) taip, kaip numatyta žalinimo planuose ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose. Į mažesnio nei 1500/km2 gyventojų tankumo teritoriją gali patekti ne daugiau kaip 20 proc. tvarkomos teritorijos.

[32] TS-258 Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo (e-tar.lt)

VIII SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Priemonės rezultato ir veiklų produkto rodikliai pasirinkti, vadovaujantis Regioninės pažangos priemonių Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ ir Nr. 02-001-06-08-02(RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“ finansavimo gairėmis.

5 lentelė.

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	**Rodiklio kodas**	**Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas**	**Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur**		**Siektinos rodiklio reikšmės**		**Siektinos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas**
			Iš viso	**Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma**	**Tarpinė reikšmė (metai)**	**Galutinė reikšmė (metai)**	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
Rūšiuojamojo atliekų surinkimo skatinimas	RCO107 P.B.2.0107	Investicijos į rūšiuojamojo atliekų surinkimo įrenginius, eurai	5 002 061,54	4 251 752,30	0 (2024)	4 444 975,03 (2029)	Pagal priemone planuojamų projektų duomenis.
	P.S.2.1015	Įgyvendintos viešinimo kampanijos atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis, skaičius			0 (2024)	2 (2029)	Pagal priemone planuojamų projektų duomenis.
Žaliosios infrastruktūros urbanizuotoje aplinkoje plėtojimas	RCO36 P.B.2.0036	Žalioji infrastruktūra, kuriai suteikta parama kitais nei prisitaikymo prie klimato kaitos tikslais, hektarai	890 535,98	756 955,58	0 (2024)	10,95 (2029)	Pagal priemone planuojamų projektų duomenis.

6 lentelė.

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	**Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas**	**Pradinė rodiklio reikšmė (metai)**	**Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur**		**Siektinos rodiklio reikšmės**		**Siektinos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas**
			Iš viso	**Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma**	**Tarpinė reikšmė (metai)**	**Galutinė reikšmė (metai)**	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
RCR103 R.B.2.2103	Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos, tonos per metus	0 (2024)	5 002 061,54	4 251 752,30	0 (2024)	2 855 (2029)	Pagal priemone planuojamų projektų duomenis.
RCR95 R.B.2.2095	Gyventojai, galintys naudotis nauja ar patobulinta žaliąja infrastruktūra, asmenys	0 (2024)	890 535,98	756 955,58	0 (2024)	41 706 (2029)	Pagal priemone planuojamų projektų duomenis.

Ekspertė, laikinai atliekanti
administracijos direktoriaus funkcijas _____ Inga Adomaitienė

(parašas) *(vardas ir pavardė)*